

ПОМОГАЈ БОГ

ČASOPIS EVANGELSKÍCH SERBOŮ

8. číslo

Budyšin, awgust 1956

Lětnik 6

Hrono na měsac awgust 1956:

Ja chcu swój zakoń do jich wutroby dać a do jich mysle zapisać. Ja chcu jich Bóh być, a woni budza mój lud. Jer. 31, 33 b

Zemske zakońske kniže, kotrež zadžeržowanje čłowjekow na zemi zarjaduju, maja sta, haj tysacy paragrafow. Boži zakoń, wo kotrymž měsacne hrono rěči, je wjele jednoriši a krótsi. Ma jenož jedyn zakladny paragraf: „Ja chcu jich Bóh być, a woni budza mój lud!“ Haj, tak lochke je wšo mjez Bohom a mjez čłowjekom! Bóh je twój, a ty sy Boži!

Ale kak su čłowjekoj tu wšo skepsali! Bóh chce wšitkich Bóh być! Ale ludžo njedaja jemu do husto być! Kak běše Boži lud w Izraelu z tym wohroženy, druhim boham sluzić, a to nic jenož izraelski lud! „Na čož nětko swoju wutrobu powěsnješ a so čisće spušeš, to je twój Bóh!“ Tak praji Luther we wulkim katechizmje a sam na to pokaza, zo jich wjele Bóh „mamon“ rěka! Jako běch so jako mlody čłowjek za Chrystusa rozsudził. chcyše druhi to mi wurěčeć, to mějo za někajki wopačny idealizm, a praješe: „Wěš ty, džensa je za nas mlodych jenož jedyn jenički ideal: pjenjezy, prawje wjele pjenjez!“ Haj, tak je, jich wjele idealizm, lěpje prajene, jich wjele Bóh su pjenjezy! Jeho wołtarje namakaš džensa na pösće a jeho wopory rěkaja „toto, lotto“ a hinak. Přeco tomu tak njeje! Su hišće druzi bohojo. Njemóžemy wšěch mjenować!

Naš jenički Bóh, pola kotrehož njesměmy měć žanych druhich bohow, je Bóh Knjez. Njemóžemy tež njedželu kemši hić a wob tydźen čisće hinašim mocam a knjezam sluzić! Smy Boži lud, dyrbi my to być! Smy Boži! Smy to wopravdže? Hdyž na tym dwěluješ, daj sebi to znova wot njeho sameho do wutroby a mysłow pisać, kaž horjeka sam lubi. La

Cyrkej na wysokosći

Hrodzišćanski Boži dom

To běše w léće 1953. Prěni raz běch w serbskim kraju a stupich w Klukšu z čaha. A nětko, stej na nastupnišću, widžach we wječornym slóncu cyrkwinu wěžu na wysokosći, daloko do kraja módrych horow swěćo. „Kotra cyrkej je to?“ so woprašach. „Hroščanska“, běše wotmołwjenje. A to klinčeše hordže a swjatočnje. Te-

Džemy sobu přez Božu rolu, hdžež wjele znatych muži serbskeho luda wotpočuje. Swěrní dušow pastyrjo našeje wosady: Lic. Oswald Mrózak, Dwórny rada Ebert, Hilbrik, starši Krygar. Tež narowny kamjeń slawnego kantora Hercoga hišće widžiš. Wón to běše, kotryž nam našu wosadnu kroniku napisa.

Hrodzišćanski Boži dom wot połnocy

hdom wězo sej njemyslach, zo budu jónu z fararjom w Hrodzišću.

Ale znaješ tež ty, luby čitarjo, Hrodzišćansku cyrkej, hačrunjež sy ju hižo husto z daloka widžal? Potom pój raz sobu. Chcemy ju wopytać.

Mócnje so wěža na wysokosći zběhuje. Nimale 45 metrow je wysoka. A kaž ju džensa widžiš, su ju w léće 1735 natwarili. Sýlny a rózkojty zaklad, pyšna kapa. Wot nawječora a wot wuchoda šeroka, wot połnocy a wot połdnja šwižna a něžna. We poslednej wójnje čěžko wobškodžena steji wěža zaso dołho w starej krasnosći na našim wulkim pohrjebnišću a jenički zwón jasnje zwoni a wěrjacych kemši woła.

Boži dom pak, kaž džensa widžiš, njeje we wšitkich džělach

Wjele stow lět stare skalarske džěło při romanskim portalu z lěta 1920

Znova namakany wołtarny wobraz

stary. 1902 čłowski njerozom našu pyšnu serbsku wjesnu cyrkej wot-torha, měšto ju wobnowjeć twarichu džensnišu, hobrsku, pochurnu a tola swjatočnu. Ale — Bohu budź džak — wjele wot stareho Božeho domu je nam hać do-tal wobchowane:

Stary romanski portal wot léta 1220, ze zornowca wubity, je naj-drohotniši džěl džensnišeje cyrkwje. Jónu je hlowny nutřchod był, přez kotryž wšitcy wěrjacy kemši chodžachu. Džensa pak steji na boku při kapalni.

Zastupmy!

Tu widžimy dwaj wulkotnaj vysokaj swěćnikaj na wołtarju stejo. Staj z léta 1660 a su z masiwneje zločaneje bronzy. Su tak čežkaj, zo skoro njemůžeš jej wuzběhnyć.

Wot samsneho léta je tež stary wołtarny wobraz, kotryž pak na wołtarju wjace njesteji. Smy jón loni na łubi serbskeho přédarskeho seminara zaso namakali. Njeznaty, ale wobnadeny wumělc je jón tworil, Božu martru wopisajo. Hdyž paćersku žurlu wobnowimy a změjemy rjanu wosadnu žurlu, a wołtarny wobraz budže we njej.

Stara dupa, kotraž steji na lěwo, je w léce 1766 wot njeznateho mištra zhotowjena. Je jara jednore

džěło, ma pak jara krasnu cynowu šklu, z wobrazom křćenicy Chry-stusoweje w Jordanje. Tež dvě patejnjje z samsneho léta mamy a so hišće trjebatej. (talerkaj za Boži chléb).

Naše tři keluchi z léta 1821 su z masiwneho slěbora zhotowjene.

Hišće wjele wumělskich džěłow mamy, kotrež kóždy léto na ker-muši pokazujemy.

Wosebje lubo pak je nam naša cyrkej tohodla, dokelž so hišće džensa kóždy mjesac raz tež w našej serbskej maćernej rěči Bože slowo předuje a na piščelach so nowe spěwy k Božej česći hraja.

Pisa tola tež Dawit w 26. psal-mje:

„Knježe, ja lubuju wobydlenje twojeho doma a to město, hdžež twoja česć bydli.“

Wołtarnišćo

Wopisane pokłady našu cyrkej debja. Stare a nowe slušeja hromadu a my lubujemy naš Boži dom jako Božu hětu pola čłowje-kow.

Njechaš tež ty našu cyrkej ze-znac? Pój k nam! Ja móžu tebi wjele drugeho hišće powědać.

Rph

Serbski list z Ameriki

W aprylskim čisle našeho časopisa wozjewichmy „Serbske zbožopřeča z Ameriki“. Mjez tym je farar Šolta-Rakečanski nowy list dóstał, kotryž Wam tu wocišćamy, dokelž je tak zajimawy.

Sym so zwjeseliła na časopis „Pomhaj Bóh“ a sym jón hnydom přečitala. Mam to za česć, zo sće dali moju kwasnu pěseň do njeho stajić.

Stož mje nastupa, móžu, Bohu budź džak, rjec: Mi so nětka na wječor mojeho žiwjenja jara derje dže po wšitkich tych starosćach a wobčežnosćach, kotrež je wójna sobu přinjesla. Nětka mam skła-dnosć, to dobre činić, štož sym na duchowne wašnje skomdžila. Do Rakečanskeho Božeho domu běše z Hermanec daloko. A po wójnje žane jězdne kola! Tež starosć a džěło běštej druhdy wina. To je

tudy cyle hinak. Mój syn ze swo-jej swójbu jězdzi kóždy njedzelu kemši. Z jeho swakom, kotryž po-la nas bydli, smy potom šesćo w awće, ale žadyn njecha wróco wostać. W našej cyrkwi je tež jara rjenje. Mamy tu w měsće wjele cyrkwjow. My slušamy do naj-wjetšeje, do Baptistiskeje cyrkwje, kotraž ma na 2500 wosa-dnych. Je tež cyle to samsne waš-nje, kaž we Wašej cyrkwi. Kóždy přenju njedzelu w měsacu je Bože wotkazanje, na kotrymž so wšitcy wobdžěla. Staj tu dwaj duchow-naj a 12 k temu wuzwolonych muži, kotřiž při tym pomhaju. Kóždy wostanje na swojim měsće sedžo a dostanje Bože dary přinje-sene. Ja buch loni do tuteje cyrkwje přiwezata. Tež to bě jara swjedžeński podawk. Přeni du-chowny so wosadu woprašaja, hać je kóždy za to, zo by Lejna Šima-

nowa z Němskeje do wosady so přiwzala. Na to wšitcy wosadni ruku zběhnychu. To běše po kemšach wulke witanje!

Přečo so džiwam, kak su ludžo tudy přečelni. Kóždy, byrnjež njeznaty, so će při postrowje praša, kak so či dže. Njedzela so tu tež njedzela, ale kóždy dže kemši. A swójby bjeru wšitke džěci sobu, tež te najmjenje. Kóždy cyrkej ma wulke pódłanske twarjenja, w kotrychž so rummy za džěci. Džěci su po starobje do klasow rozdžělene. Kóždy klasa ma swoju jstwu. Najmjenje maju poľnu stwu maľych ložkow a za wjetše su tam hrajkki. Sotry so derje wo džěci staraju, doniž su starši kemši. Šulske džěci nimaju sobotu žaneje šule, ale za to njedzela jednu hodzinu cyrkwinskeje wučby. Džěci maju po klasach swojich wučě-

ljow, kotřiž je w bibliskich stawiznach rozwučuja. Po tutej hodzinje du potom džěci ze staršimi sobu kemši, kóždy džěčo běži ze swojej bibliju. Tež cyła młodžina chodži do tuteje njedzelskeje šule, a hdyž su woženjeni, potom přinjesu zaso swoje małe džěci sobu. To je jara rjane wašnjel!

Štož wonka widžiš, su či lute džiwy. To so wopisać njehodži. Wšitko čini so z mašinami při twarjenju drohow a chěžow. Za cyłe lěto žaneho konja njewohladaj, ale z awtowami so mjerwi...

Bydlu tu blisko při morju. Naš dom je jenož 10 mjenšin z awtom wot mórského brjoha. W Florida je jara rjenje za starych ludži, dokelž tu ženje zyma njeje a tež w lěcu nic přez měru horco, dokelž dostawamy stajnje chłodny powětr wot morja. Sym nětk hi-

žom sedme lěto tudy. W zašlym decembru swjećach swoje 75-činy. W septembru budže 20 lět, zo sym wudowa. We wójnskich lětach sym wšelke starosće nosyla, ale Bóh luby Knjez mje njeje wopuščil.

Dokelž njejsym do serbskeje šule chodžila, změje so tu wjele zmylkow. Prošu wo zamoľwjenje.

Z počesćowanjom Waša stara četa Šimanowa w Americe

Přispomnjenje redakcije: Lubu Šimanec četu w Americe wšitcy naši čitarjo lubje strowja a ju wutrobnje proša, nam borzy zaso tajki rjany list napisac — abo tež pěsničku.

Bóh Knjez spožč jej hišće wjele strowych a rjanych lět w dalokaj ale drje zawěrnje rjanej cuzbje mjez lubymi přiwuzynmi.

Moje pućowanje do Jeruzalema

Jeruzalem (Předměsto templa)

Templowa městnosć, kotraž něhdy pjaty džěl cyleho Jeruzalema wučinješe, je džensa hišće w cylej wulkosći tam a měri po doľhosći 490 m a po šěrokosći 321 m. Křesćan pak móže tutu městnosć jenož z wulkej zrudobu nastupić, přetož tole, po wšem swěće swjate městno je džensa w rukomaj Turkow (Nastawk je do přenjeje swětoweje wójny napisany! Přisp. redak.) Hišće před něhdže 50 lětami běše nastupjenje tuteho městna kóždemu křesćanej zakazane. A džensa móžeš tam jenož zastupić, hdyž će jedyn abo dwaj wjakaj přewodźujetaj, kotřiž dyrbja křesćanow před nadpadnjenjom wobarac. Běše so krotko do našeho wobhladanja stalo, zo běše zasakly Mohamedanski amerikanskemu pućowarjej, kotryž bě tam z wjetšej ličbu pućowacymi přišol, do wočka třělil a potom před sudnikom wuprajil, zo jemu to docyla žel njeje, křesćenjo tam nimaju ničo pytac.

Skoro wosrjedž je něhdže 15 stopow wyše městno, na kotrymž běštej něhdy templ a dwór měšnikow stalej. Cyły rum, ke kotremuž wot wšitkich bokow marmorowe schodženki horje wjedu, je z mamorom wobłodženy. Na bokach steja hišće tam a jow někotre stolpy, kotrež su mjez sobu z murjemi zwjazane, kotrymž Mohamedanojo „wahi“ rěkaju, přetož jow budže po jich wěrje mjez Jezusom

a Mohamedom sudžene, kotry z njeju je mōčniši. Na jenym boku wahi Jezus a na druhim Mohamed. Dokelž je Jezus česi, pōndže jeho bok dele a Jezus padnje do hele. Mohamed pak je loši, tuž so jeho bok pozběhnje a Mohamed přińdže do njebjes. Naš wjednik pak, kotryž je křesćan a w siriskej syrotowni wukublany, mēnješe, zo budže po jeho wěrje runje hińak. My pak prosymy z cylej wutrobu, zo bychu so před Jezusowym mjenom zhibowale kolena wšitkich. kotřiž su w njebjesach a na zemi a pod zemju, a wšitke jazyki wuznale, zo je Jezus Chrystus Knjez k česći Boha Wōtca (Fil. 2. 10. 11)

Něhdže tam, hdžež něhdy templ steješe, je džensa krasne twarjenje, mohamedanska swjatnica, Omarowa Mošeja mjenowana. Twar je wosomróžkaty a kóždy bōk je 20 m dolhi. Murje su wot wonka najprjedy z marmorom a dale wyše z krasnymi pozłocanymi cyhelemi w pisanych barbach wukładžene. Cyły twar je z mōcnej kulowatej třěchu zakryty. Hdyž něchtō do tajkeje swjatnicy zastupi, dyrbi sej najprjedy črije rjedzić abo druhe črije horje wobuc abo sej kusk toľsteho platu wokoľo škōrni wobwjazać dać.

Přemožacy je napohlad, hdyž zastupiš. Woko so njemōže nahladac wšitkeje krasnosće. Njech hlada na mōcne marmorowe stolpy, njech hlada na krasne mosaiki,

z kotrymiž su sceny wupyšene, wšudžom rjanosć. Tak docyla móžno njeje, lubym čitarjam wšitku pychu ze słowami wopisać.

Wosrjedž twarjenja je tak mjenowane „swjaty kamjeń“, po kotrymž swjatnica „skalny dom“ rěka. Kamjeń ma tež za nas křesćanow wosebite dopomnjeće, přetož to je wjerch hory Morija, hdžež bě něhdy Arafnowe huno, hdžež běše Dawit Knjezej woľtar natwarił. Jow běše tež palny woľtar templa, na kotrymž džensa hišće hrjebički widžeš, po kotrychž krej zarězanych skoćatow běžeše. Zastarsku mēnjachu, zo je tu srjedž swěta.

Tež Mohamedanam je kamjeń swjaty. Po jich wěrje pochadza z paradiza. Tež jich profeta je so na nim modlił. Tohodla je jedne pomodlenje na nim lēpše dyžli hewak 1000. Wot tudy je Mohamed do njebjes jěl. Kamjeń chcyše za nim, ale jandžel Gabriel je kamjeń dzeržal. Wot toho přińdže, zo je kamjeń džensa hišće njewidzomnje wysoko dzeržany. Džemy-li pak do skaliny pod kamjenjom widzimy, kak je kamjeń derje podloženy. Spody kamjenja je dušina studžeń, hdžež so duše zemrětych dwōjce za tydžeń na modlenje zhomadźuja. Tam nam tež stōľki pōkazachu, na kotrychž so pječa Habraham, Dawit. Salomo a Helias modlachu.

(Přichodnje dale)

Jan Hoštenk

Jan Hoštenk (němski Hasting) so w Žornosykach 18. nal. 1762 narodži. W cyrkwinskih knihach steji jenož mjeno jeho nana: Jan Hoštenk. Jeho mać rěkaše Haňža. Što jeho nan bě, njezhonimy, tež nic, w kotrym domje tuteje wjeski Hoštenkecy bydlachu. W Žornosykach nichtó wjacy wo tutej swójbje ničo njewě. Ze žiwjenja Jana Hoštenka wěmy jenož to, zo běše mjez jeho swójbu a bratrowskej wosadu w Ochranowje (Herrnhut) rjaneho zwiska, zo so w tutym domje přeceljo Ochranowskich schadzowachu. Tak so sta, zo Janowej staršej synka hižo ze 6. žiwjenskim lětom do Małego Wjelkowskeho wustawa daštaj, kiž tehdy runje nastawaše. Wón sam pozdžišo wo tym powěda, kajke žohnowanje so jemu tam dósta. Dokelž pak bu chorowaty, staršej jeho po 5 lětach zaso domoj wzaštaj, štož hólca jara boleše. Nastajnosći wón pak wo to prošeše, zo by dale Ochranowskim přislušał. To so sta, wón do Ochranowa přińdže a nawukny tam blidarstwo. Bórzy sebi přeješe, zo by Zbóžnikej mjez pohanami słužić móhl. Skradžu z 11 bratrami jendzelsku rěč wuknješe, a 15. wulkeho rózka 1786, potajkim z 24 lětami, dósta nadawk, do Labradoru k Eskimowam hić. Tam wón 8. požnjeńca 1786 přińdže. Hnydom jeho cyła lubosć ludžom tam słušeše, pilnje wón jich rěč wuknješe. Z misijonstwom tam tehdy chětro klacaše, zdawaše so, jako by wšo džělo podarmo było. Wjele čezow zwonkowneho razu so přidruži. Horbska zyma, wjele wjele sněha, z kotrehož dyrbjachu sebi drjewo za palenje a twarjenje wurywać. Po krótkim přebytku w domiznje, hdžež bu w Małym Wjelkowje zwěrowany (na čož je so w našim łopjenku hižo spominało), so ze swojej młodej mandzelskej do Labradoru wróci a tam z wulkej radoscu džělaše. Nabožne móčne hibanje tam nasta. 1813 chcyštaj Hoštenkec mandzelskaj domiznu wopytać, ale wójnskich škaranjow dla jenož hač do Jendzelskeje přińdžeštaj, z wotkelž so 1814 do Labradoru wrócištaj. Žohnowane lěta džěla scěhowachu, ale po něčim Hoštenk schori, samo dušinje. Lěkarskeje pomocy

tam žaneje njebě, a tak dyrbješe so rozsudzić, misijonske domizniskje wjednistwo wo to prosyc, zo by jeho wotwołało. To so 1. winowca 1817 sta. Při samym so łódž, z kotrejž domoj jědžeštaj, we wuliwje Lobja zniči, ale z Božej hnadu so wšitcy wuchowachu. 10. małego rózka 1817 do Ochranowa přińdžeštaj. Jan Hoštenk so tam lěkowaše a wotchori. Po tym, zo bě někotry čas we Wrocslawju džělał, jako předar do Niskeje přińdže, hdžež zbožowne lěta dočaka. 50 lět steješe tak w džěle Božeho kralestwa, za wšu Božu hnadu jara džakowny. Ale jeho móc bě zlemjena. Jako běše 21. žnjeńca 1835 w Zhorjelcu přednošował, jeho 29. tutoho měsaca Boža ručka zaja. Ze swojimi swójbnymi 7. požnjeńca Bože swjate wotkazanje swječeše. Hórje a hórje bu z nim, a 31. winowca kaž sprócne džěčo číše wusny, 74 lět. 7 měsacow a 13 dnjow starry. Wón běše woprawdžity wučobnik a služobnik svojeho Knjeza, wobhnadžený hrěšnik, kaž to husto sam wo sebi praješe, kiž běše we wěrje do Jezusa měř duše nama-kał a móžeše tež druhim tutón měř wudžěleć. Ja chcu će požohnować, a ty dyrbiš z požohnowanjom być.

M-a

Serbja na cyrkwiskim dnu w Frankobrodže

Kedž bu!

Na němskim cyrkwiskim dnu w Frankobrodže nad Mohanom (Frankfurt am Main) so wotměje wosebity zjězd ewangelskich Serbow a to

pjatk, 10. 8. 1956, wječor w 20 hodž.
w Mathäus-Gemeindesaal,
Hohenstaufenstraße 30.

Njech wšitcy Serbja w Frankobrodže so tam zetkaja. Prajće to dale! Napišeće to Serbam, kiž w Němcach bydla.

Bukecy. Njedzelu Rogate běše swjedzěnski dzeń za wosadu. 135 dujerjow z 13 wosadow Budyškeho wokrjesa bě k nam přišlo, zo bychu swoje lětnje zenđenje wotměli. Woni chychu so w zhromadnej službje sami k nowemu džělu posylnić, chychu pak zdobom wosadu po swojim hesle: Chwalće Knjeza z pozawnami do wjesoleje služby Božej wolać. To je so jim wěsće derje poradžilo, a za to so jim wutrobnje džakujemy. Hižo wječor do swjedzěnskeho dnja nas dujerjo z hudžbu strowjachu, njedzelu rano nas wonka na pohrjebnišću ze swojimi zynkami zwjeselichu. Swjedzěnske kemše scěhowachu z mnohimi hudžbnymi poskićenjemi. Jadriwe předowanje měješe duchowny wjednik narańšosakskich dujerskich chórow, farar Flada z Pěrnj. Tež w scěhowacym džěćikemšenju dujerjo sobuskutkowachu, a džěći mějachu dobru skladnosć, so ze skutkowanjom dujerskich chórow zeznać. Wone drje so najbóle na tym dziwachu, zo tež někotři młodostni dujerjo, kiž hišće do šule chodža, sobupiskachu, a tohorunja dvě młodej holcy. Popoldnju so rjana hudžbna swjatočnosć wotmě, kiž měješe hesło: Dajće so z Bohom zjednać. Tež tu so wosada spēwajo a slyšo ewangeliya wo Božej hnadze wjeseleše. Z mnohim džakom přijate piskanje wšitkich dujerjow na pohrjebnišću derje poradženy dzeń wobzamkny, kotryž běše Bōh z rjanym wjedrom tež zwonkownje žohnował. Wutrobnny džak hišće raz wšitkim dujerjam, domjacym kaž tym, kiž běchu, zdžěla z chětro zdalenyh wosadow, k nam přišli.

W Rěčicach (Rietschen), wokrjes Běla Woda, je so nětko samostatne a njewotwisne farstwo založilo, dokelž je so to za nuzne wopokazało. Je so to stało při skladnosći poslednjeje wizitacije wobwoda Běla Woda.